

Abonamentul:
 Pentru monarhie:
 Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
 6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.
 Pentru străinătate:
 Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
 an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
 4 fr. 50 cm.
 Focea apare în fiecare
 Sâmbătă

Unirea

Insertiuni:
 Un șir garmond:
 odată 14 fl., a doua
 oară 12 fl., a treia
 oară 10 fl.
 Tot ce privește școala
 să se adreseze la: Re-
 dațiunea și admini-
 strațiunea „Unirii”
 în
 Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XIX.

Blaj, 18 Decembrie 1909.

Numărul 49

Școală agronomică.

I.

Suntem o țară agronomică. Cea mai mare parte a locuitorilor trăiesc după roadele, ce le dă pământul. Din Carpați și până la marginile Austriei, dela marginile Serbiei și până la Tatra de-alungul și de-a-latul pe tot teritoriul acesta roditor, pluguri trase de două, de patru vituțe, ici colo pluguri cu vapor se poartă mereu, întorcând pământul de pe o parte pe cealaltă, silindu-l astfel se rodească tot ce poate și câte odată și mai mult decât poate. E lucru vechiu, că suntem o țară agronomică, că pâinea de toate zilele răsare pentru mai toți locuitorii țării din brazda trasă de plug.

Natural, că fiind acesta un lucru așa de evident, grija cea mai mare a ocârmuirii ar trebui să fie: să vină întru ajutor agronomiei cu toate mijloacele. Preocuparea principală a tuturor guvernelor, a tuturor factorilor din această țară, ar fi trebuit să fie totdeauna înaintarea agronomică a țării. Așa este în fiecare țară. Oricare ocârmuire din lumea aceasta e mai mult preocupată de

acelaș ram de câștig al țării sale, din care trăiește majoritatea locuitorilor.

Astfel să explică, că Belgia e așa de jaluză pe industria ei, că comerțul Angliei e fără păreche, că agricultura, industria și comerțul Franței e de model.

La noi însă sunt toate întors. Când vine la desbatere în dietă budgetul agriculturii, urmăriți numai cu atențiune, ca și cele câteva momente, câte trebuiesc până trece acest budget prin toate formalitățile sunt o sarcină pentru acei de față. Ce e mai interesant mai plăcut pentru lumea aceasta șovinistă o remarcă ministrul cu deosebit accent: sunt anume milioanele, ce se cheltuiesc pentru — colonizari. Celelalte se știu. Se face aceea, ce s'a făcut și în trecut. Ce eventual să chiar face nou, aceea publicul mare, înțeleg poporul agricultor, nu o vede, nu o aude, nu o simte nicăiri. S'au pustiit viile din țara întreagă... sunt pustiite! Cine are mijloace și le va face din nou, cine nu — nu și le face. Comasările au schimbat fața hotarelor comunelor și au silit locuitorii la un nou fel de cultură

a pământului. Omul scos din felu de a lucra după cum a învățat dela moși, strămoși. s'a trezit stăpân, vezi Doamne, pe un petec de loc, cu care nu a știut ce să facă. Pentru al lucra în trei arături eră prea mic, pentru a-l sămăna în tot anul eră primejdie, că sărăcește de nu mai rodește nimic. De trifoiu, de luțernă auzia numai. Astfel bietul om eră silit se — experimenteze. Se înțelege, că cu experimentarea a ajuns la sapa de lemn. Când a mai venit — și segregarea pašunaturilor asupra lui, zăpăceala eră completă.

Unde s'a mai pomenit mă rog, ca în așa radicale schimbări a unui sistem de economie, să nu se facă pregătirile de lipsă, să nu se împărășie țara cu cărți potrivite economice, pe cari să le înțeleagă toți locuitorii țării, și să nu se trimită de către guverne oameni anume plătiți din budgetul statului prin toate părțile, ca să îndrume agricultorii la o cultură rațională a pământului? Că și astăzi, când de mult au trecut preste țară aceste și poporul încă și astăzi experimentează fără să fie ajuns la o stabilitate oare care în privința aceasta.

FOIȚĂ.

Discursurile funebreale

roștile la înmormântarea canonicului
 Dr. Augustin Bunea.

Discursul dlui Dr. Istrati.

Întristată adunare!

Academia română cea mai înaltă instituție culturală românească și cea mai temeinică și caldă legătură sufletească a neamului, a fost puternic lovită prin moartea atât de neașteptată a unui dintre cei mai aleși fruntași ai săi, canonicul Dr. Augustin Bunea. Durerile ce simțim noi, cei din centrul așezării Academiei române sunt cu atât mai mari și mai greu de îndreptat în acelaș timp cu cât ne vin dela depărtări mai mari. Și astăzi această durere neașteptată ne este produsă printr'o îndoită pricină datorită în mare parte valorii personale a scumpului

dispărut, care ne lasă în puterea vârstei sale. El, dela care ne așteptam încă să producă atât de mult, cât și în largă măsură din cauza locului de seamă ce ocupa el, în acest și ales centru de cultură românească, cât și prin rostul făpturii sale între semenii însuflețiți de-o potrivă de acelea sentimente înalte către Dumnezeu nostru al tuturor, și către neamul ce locuiește în aceste părți atât de scump oricărei inimi românești.

Canonicul Dr. Aug. Bunea intră în mod ales calitățile neamului său. Fire aleasă, el eră destinat să fie, printre aleșii turmei Domnului.

Cercetător al adevărului, iubitor al binelui și frumosului, voință hotărâtă și caracter întreg, el puneă toate acestea calități, prin o muncă încordată în serviciul credinței sale în Dumnezeu, și a încrederii în viitorul neamului său, stăpânit deplin de aceste două stări sufletești, din care s'a plămădit în totdeauna cel mai înalt patriotism românesc.

Academia Română este mândră al fi numărât printre membrii săi; de multă

vreme ca membru corespondent, iar de puțin timp ca membru activ în secțiunea istorică, în aceasta ramură a cercetării faptelor omenesti, cu care el a dovedit, publicând și interpretând numeroase documente, o adâncă înțelegere a trecutului, o puternică încredere în viitor, toate spuse limpede și într'un stil vioi și personal. Știam de mult, că în aceste părți el eră unul din bărbații cei mai culți, desvoltând o activitate rodnică și susținută pe terenul literaturii istorice, în viața bisericească, culturală și politică.

Cugetător adânc, orator puternic, muncitor neobosit, cum putea el să nu-și iubească neamul și să nu aibă rost și așezare în tot ce scria și făcea acesta.

Din toate scrierile sale eu voi pomeni numai pe acelea, în cari el a preamărit pe apostolii și premergătorii noștri din aceste părți.

El a vorbit în numele Academiei, la mormântul lui George Bariț, fostul ei președinte; el prin biografiile sale, sufletește atât de înălțătoare a ridicat atâtea monumente,

Ce să mai zicem noi românii la această triștă icoană, când noi totdeauna și în toate am fost avizați la puterile noastre? Singura lumină, care putea să vină popoului nostru în privința aceasta dela noi erau seminarele teologice și preparandiale. Imitând școli străine și fiind lucru evident, că în seminare se cresc învățătorii satelor, că această treabă trebuie să fie lumina unui popor agricultor, am înființat în toate seminarele, catedre și de — economie.

Preotul eră doară să fie și cel dintâi econom în sat, sau eră să fie stupar, sau aveă grădina de pomar, eră vier sau îi plăcea să se ocupe în alt ram al economiei. Tot așa și învățătorul. Ocupațiunea, vacanțele lui de vară, de cules cucuruz, vii etc. îl îndrumau să fie econom. Și economia oricât de mică totdeauna aduceau atâta pe masă, cât se simția în gospodărie. Așa a fost preoțimea și învățătorimea noastră în trecut. Ea a dus lumina înainte întru toate, în economia pământului, în cultura inimei, în moravuri în toate.

Durere însă, că și ea numai atâta a adus cu sine în cele economice, cât a adus deacasă. Cel de pe Olt, când ajungea undeva pe Câmpie, el știa una, ce a văzut acasă. Cel din munți mergea să

învete dela parohienii lui de pe Târnave, că ce să înceapă cu porțiunea canonică. Cu toate că în absolutor aveau din economie — eminență.

Astfel a fost iubiților domni, catedra cea mai importantă — repet cea mai importantă — dela institutele noastre de specialitate de zeci de ani o podoabă frumoasă și — absolutorului. Nu i-am înțeles rostul acestui studiu și nici nu l-am băgat în seamă. Să facea deci o teorie proastă, ridicolă, o gimnastică de cuvinte; întrebări, că ce e plugul și ce e potângu erau de cele mai importante, dară că ce știe într'adevăr candidatul din economie și ce promite să fie el în privința aceasta afară în popor nu caută nime. Că oare auzit-a, sau văzut-a o grădină model de pomi, știe lucră via, e stupar priceput, e econom vărsat, cine întreabă de acestea? Sunt doară acestea celea mai superflue întrebări, de oarece — mai toți candidații sunt copii de econom, de preot — dela sate și — știu.

Iată mă rog un mod de gândire absolut greșit. Că de unde să știe toate acestea cutare candidat, când el decând știe merge, tot la școli a umblat, că de unde să știe stupăritul, care cunoaște stupul numai din spusele altuia, de unde să priceapă lucrul viei acela, care

nu-a văzut vie și altele, nu întreba nime.

Astfel preoții tineri și învățătorii noștri oricâtă râvnă și oricât entuziasm aveau ei pentru poporul dela sate în privința economică nu le puteau da nimic nou, nu le putea arăta nimic, căci nu știau nici ei. Și poporul lucră înainte în pământul nou în lumea nouă cum s'a pomenit și — experimenta. Conducătorii lui iuncă nu știau, se zicem nu știau mai mult, de unde să știe?

† Dr. Augustin Bunea.

O lacrimă frățească pe mormântul Marelui luptător naționalist Doctorul canonic Augustin Bunea.

După cum năpraznica săcură doboară falnicii stejari dintr'o pădure bătrână, tot astfel nemiloasa coasă a morții a răpus încă pe unul dintre cei mai însemnați fruntași ai neamului nostru, pe savantul, academiicianul și extranaționalistul luptător al neamului nostru de pretutindeni, neuitatul în veci Dr. canonic Augustin Bunea.

Întreaga suflare românească deplânge pierderea acestui fiu neprețuit, tocmai în acestea vremuri grele, când munca lui trebuia să fie pusă în serviciul cauzei naționale de pretutindeni; căci acest mare apostol al românismului își aveă privirea ageră îndreptată nu numai asupra fraților noștri din

ca să zic apostol multora, din acei, ce au suferit și muncit pentru neamul nostru.

Când a unit în aceeași scriere pe binecuvântatul Petru Aron, înființatorul primei școli în Blaj în 1754, cu veșnic fie pomenitul în bine, Dionisie Novacovici reînființatorul episcopiei Sibiului, el nu a căutat numai a preamări faptele de înaltă înțelepciune și de adânc patriotism a acestor români de seamă, dar a dat și o indicațiune hotărâtă pe viitor prin această sufletească alipire a unității de cugetare și făptuire românească, ce deopotrivă și împreună trebuie, să se sălășuească la Blaj ca și la Sibiu, la Sibiu ca și la Blaj.

Prin moartea lui pierdem astăzi cu siguranță pe unul din aceia, cari personificau mai mult una din cele mai luminate energii a neamului nostru de astăzi.

Să plângem pe cel ce-a dispărut dintre noi, preamărind însă în numele neamului nostru, care la durere și bucurie nu cunoaște hotare, munca lui aleasă și viața lui bine încheată în fapte bune.

Acestea toate să ne întărească în lucrarea noastră pe ogorul culturii românești, tot mai mult conduși de același ideal înălțător și prielnic dezvoltării noastre cu greutate de sigur, dar temeinic.

Noi creștinii suntem deprinși, ca în fața altarului, să auzim zicându-se înălțătoarele cuvinte: „sus s'avem inimile;“ tot astfel în fața rămășițelor acestui scump

dispărut, să zicem față cu nevoile neamului nostru și cu încredere în viitorul său.

„Sus s'avem inimile!“

Fie-i țarină ușoară!

Discursul domnului Octavian Goga.

Jalnici ascultători.

Vieța unui popor în lupta lui pentru asigurarea existenței, este călăuzit de îndemnul unei nizuinți spre culme. Spre ajungerea unei culmi se frământă în veșnică neodihnă forțele pe cari le poate pune în mișcare sufletul mare ale unui neam. Acestea forțe în desfășurarea lor istorică își găsesc intruparea în personalitățile distinse, cari sunt menite a schimba fața vremilor și a duce cu un pas mai departe neamul lor în nizuința spre atingerea culmei. Aceste personalități intrupează puterea misterioasă a geniului unui popor și prin munca lor se reprezintă veșnica schimbare la care e supusă societatea. Ei sunt conducătorii în a căror activitate se concretizează frământarea unei epoci: „aleșii“ după cuvântul scripturii, „eroii“ cum îi numește filosoful. Întreaga evoluție istorică a unui neam, nu se poate închipui decât ca un rezultat al acestor personalități, căci adevărate sunt cuvintele lui Carlyle: „istoria universală, istoria a tot ce a săvârșit omul pe lumea aceasta, este în fond istoria oamenilor mari, cari au muncit

aci“. Și cum trupurile munților sunt într'o frățească înălțare îndelungă până la cea mai înaltă culme, astfel și în dezvoltarea istorică a unui neam, personalitățile, cari se succed din generație în generație au o intimă legătură organică.

Dezvoltarea culturală a poporului românesc încă nu poate fi socotită decât ca un dar al personalităților, din a căror muncă s'a înfiripat. Și această desrobire culturală a noastră își are aleșii, eroii ei. Din negura unei întunecimi de veacuri ne-au smuls câteva personalități, câțiva cărturari răsăriți din poporul acestui pământ batjocorit de umilințe. Înainte cu un veac și jumătate, s'a început munca de desrobire culturală a neamului nostru. Primind învățătura Romei, câțiva tineri cu sufletul de apostoli, în chilițele lor singuratic, răzimați pe cărțile bătrâne și-au întors privirile spre acest neam chinuit și împintenați de îndemnul demnității strivite căutând un razim, un cuvânt de mândrie pentru sufletul lor apăsător de umilință, în îndelunga lor cercetare șiau descoperit: limba și istoria lor. Filologia și istoria lui Klain, Șincai, Maior a încorporat cele dintâi raze strălucitoare prin cari a luminat soarele culturii noastre. Ei au adus mândrie în sufletele descurajate, au adus neamului românesc conștiința de demnitate, care a înviorat pe cei apăsați. Sub influința lor cărturărimea a început a se desface din negura veacurilor posomorite și prin ei din mințile primentite,

Imperiul Austro-Ungar, ci și asupra fraților din Imperiul Otoman, așa ziși Români Macedoneni, cari suportă tirânia fanariotă.

La neașteptata și lugubra veste a morții lui Augustin Bunea, noi Românii-Macedoneni, am rămas ca trăsniți; și la un moment, nu ne venea să credem, cum Pronia cerească s'a îndurat a ni-l răpi, din mijlocul nostru, pe acest apostol al românismului și viitorului nostru Arhiepiscop român în Imperiul turcesc?

Dezolarea noastră a fost și este nespas de mare și deplângem cu frații noștri Ardeleni pierderea irremediabilă a acestui mare bărbat al cauzei noastre, dela care așteptam, cu siguranță emanciparea noastră de sub influența fanariotă.

Cu moartea lui s'au dus pentru vecie speranțele noastre de a avea și noi în Macedonia un șef eminent bisericesc, care să ne lumineze și să ne conducă pe calea binelui și adevărului.

Cine dintre noi Românii-Macedoneni nu știe cât de mult se ocupă acest mare om de soarta noastră?

Cine dintre noi nu știe, că pe timpul, când repausatul Obedenar fiind ministru plenipotențiar la Roma, aranjază împreună cu acest mare bărbat înființarea unei Metropoli românești în Macedonia, al cărei cap trebuia să fie marele Augustin Bunea?

Imprejurările însă politice de atunci, au oprit pentru moment realizarea acestei opere și deși a trecut la mijloc timp îndelungat, totuși marele Augustin Bunea n'a încetat o clipă a nu se interesa de soarta noastră.

Cu pierderea sa, noi Românii-Macedoneni am pierdut pe cel mai mare apărător și sprijinitor al cauzei noastre naționale. Deplângem cu toții pierderea lui și trimitem

o lacrimă de durere frățească și profundă venerațiune la mormântul sfânt al celui ce a purtat numele de Augustin Bunea.

Fiei țărâna ușoară și în veci neuitat de întreaga suflare românească.

București, 1 Decem. 1909.

Dumitru Pilița,
macedonean.

Memoria canonicului Bunea în Cluj. Regretatul canonic Bunea, ca un ales bărbat al neamului, s'a interesat viu de Cluj. În nenorocitele turburări, cari de decenii durează acolo, au avut un rol însemnat, ca secretar arhiepiscopesc, dar și de altfel a purtat la inimă cauza parohiei Clujului, iar districtul protopopesc l-a vizitat, în primăvara anului 1903, dimpreună cu noul protopop Dr. E. Dăianu, întreg, asistând la examene. A fost un drum de apostolie prin satele Clujului, care l-a făcut Dr. Bunea slujind s. liturgii și predicând pretutindenea, așa cât la urmă a răgușit de și-a pierdut graiul și a trebuit protopopul Dăianu să preieie slujba cuvântului. Întru amintirea acestor frumoase legături și ca un semn de recunoștință, Dumineca viitoare, 19 Decem. n. 1909, după s. liturgie se va celebra un părăstas pentru sufletul scumpului răposat și se va rosti din partea protopopului Dr. E. Dăianu o cuvântare comemorativă. În telența română, tinerimea universitară, meseriașii români, și în deosebi reuniunea sodalilor vor asista la aceasta solemnitate, spre a venera memoria distinsului și regretatului defunct.

O ploasă închinare Drului A. Bunea. Manifestarea grandioasă a întreg românismului în jurul morții celui mai mare bărbat nu numai al vremilor noastre, ci și

al celor trecute, o a doua pierdere să rămână împrăștiată prin foi și reviste.

Tot ce s'a scris și se va mai scrie încă în jurul acestui dezastru adunat în volum ne-ar face cu pntință ridicarea unui mauzoleu asupra resturilor pământeste așa de scumpe nouă Românilor. În centru, la Blaj, s'ar putea retipări cu ușurință, căci cine să le culeagă n'ar lipsi.

Eu mă oblig a desface între cunoscuți două sute (200) exemplare.

Căci mormântul scump va trebui să ne rămână ca un loc de pelerinaj pentru învierea tuturor sentimentelor bune creștine și românești.

Reghin, la 14 Decemvrie 1909.

Ariton M. Popa
protopop.

Condolențe. Din nenumăratele scrisori sosite fraților și nepoților regretatului Dr. A. Bunea, mai publicăm pe acestea două.

Paris.

Cu expresiunea celei mai adânci a mele condolențe, și a durerii, ce m-a cuprins primind jainica știre a pierderii imense ce încearcă cultura românească prin încetarea din viața a mult valorosului, eminentului și regretatului D-voastre frate canonicul Augustin Bunea, membru al Academiei Române.

Dumnezeu să-l odihnească cu dreptii și se vă mângâie sufletul prin venerațiunea ce înconjoară memoria scumpului repauzat!

D. A. Sturdza.

Viena.

Condolez din adâncul inimii la pierderea marelui savant și luptător pentru dreptate și cultură, a neuitatului Dr. Augustin Bunea.

Alexandru Lupu, Generalmajor.

din sufletele regenerate a primit intrupare conștiința națională. Spre norocul nostru șirul acestor personalități excepționale nu s'a încheiat cu prăbușirea lor, ci s'a continuat mai departe.

Ca o încorporare a unui prisos de energie adunat de truda ascunsă a veacurilor, s'a ivit o bogăție de figuri nouă, cari au dus mai departe un curent de idei: Bărnuț, Papiu Ilarian, Cipariu, Barit, au fost slujitorii aceluiaș altar. Prin acești bărbați și-a purtat geniul neamului românesc din mână în mână făclia rededeptării naționale și culturale. Și în evoluția istorică a acestei pleiade de bărbați va trebui să fie așezat ca un continuator vrednic repausatul nostru de astăzi, pururea viu prin alcătuirile minții sale: *Augustin Bunea*.

Prin toată viața și activitatea lui, Augustin Bunea este continuatorul acestei tradiții seculare a literilor românești în Ardeal. Prin originea lui, prin studiile ce le-a făcut la Roma, prin spiritul de intimă înrudire cu occidentalul latin, prin nizuințele lui științifice, prin fondul de înaltă moralitate și prin întregă viața lui de om al bisericii, Augustin Bunea a fost continuatorul acelei tradiții seculare, care a fost creată de figurile mari ale trecutului nostru, și care găsindu-și multă vreme un prielnic adăpost în acest orașel modest, i-a împrumutat o glorie neperitoare. În acest repozat neamul nostru plânge pe un om de știință, pe istoriograful treaz, care

cu toate mijloacele unei educații științifice la înălțimea vremii a șters praful atâtor file colbuite ale trecutului nostru și ne-a dat opere, cari prin înalta lor valoare vor stă totdeauna alături de munca celor mai distinși cercetători ai trecutului românesc.

Suflet de o sensibilitate de elită, minte deschisă pentru a aprecia toate trebuințele zilnice ale neamului, acest mare bărbat nu era un om de știință, care se închide în turnul de ivoriu al problemelor sale, ci dimpotrivă un spirit luminat, înfrățit cu realitatea vieții pe care putea să o înțeleagă. Alături de cercetările lui științifice, cari îl frământau în singurătatea rodnică a chiliei călugărești, trăiau și gânduri, cari îmbrățișau necesitățile mari naționale și culturale ale neamului. Răposatul a fost un factor hotărâtor al vieții politice și culturale, un agitator cu sufletul de apostol, un luptător zilnic în arenă. Și va rămânea totdeauna vie amintirea acestui dignitar bisericesc, care a fost între cei dintâi luptători ai frământărilor pentru conservarea existenței noastre naționale.

La toate adunările, la toate prilejurile de muncă, se auzea glasul lui, care prin demnitatea omului de știință și îndrăzneala mândră a sufletului cinstit, aducea cele mai bune povețe. Era un prilej de sarbătoare orice pășire a lui Augustin Bunea, care va rămânea și o veșnică podoabă a oratoriei românești. Inzestrat cu bogate cunoștințe, stăpân desăvârșit al limbei românești, însu-

șindu-și o temeinică educație literară, temperament viu și plin de vigoarea sănătății Augustin Bunea, era oratorul festiv al tuturor praznicilor noastre și cuvântul lui cari au amuțit pe veci, era trâmbița fermecată care propoveduia dureriile și aspirațiile noastre.

Pe lângă atâtea calități ale unui suflet complex, răposatul a fost de-o întregitate morală cum rar pot scoate la iveală vremile de frământare grea a unui popor apăsător. Și ca o icoană de reculegere și întărire morală a generațiilor viitoare va trebui să fie înfățișat totdeauna sufletul acestui om, care o viață întreagă nu a avut nici o clipă de șovăire în credințele lui, de care nu s'a putut apropia nici când ispita măririlor deșerte, care în aceste zile ale căpătuielilor iettine s-a ridicat printre noi cu demnitatea și mândria lui, ca o stâncă a firmității de caracter.

Pe acest om ni-l zmulge acum soarta, acum când aveam mai mare lipsă de îndrumările și de puterea lui. Privind în jur de noi simțim că vom umplea cu greu golul acestei căpetenii căzute, care părăsește un neam în zilele de grea încercare, când și printre tineri și bătrâni se plimbă deopotrivă viforul ispitelor. Acum ni-se duce neînfrântul uptător ca să se îplinească încă odată cuvântul înțelepciunii lui Solomon: — „Iară dreptul murind va osândi pe necredincioșii cei vii și tinerețele cele curând săvârșite

Propaganda papistă. În nrul dela 1 Dec. v. a „Vestitorului“ aflăm următorul articol, pe care îl dăm fără comentariu:

„Strâns cu ușa de păcatele sale Primatele și-a închipuit că poate scăpa de răspundere, punând pe credinciosul său Diculescu a publica în „Amvonul“ niște pretenții „destăinuirii“.

„Fiindcă „Amvonul“, nu-l citea nimenea Primatele a scos cu mici modificări în broșură „destăinuirile“ și le-a împărțit în toată țara, efectul a fost colosal. Dovadă că ziarul „Minerva“ ale căror sentimente ortodoxe sunt mai puternice decât ale D-lui Diculescu și Mironescu, vorbind de această broșură scrie:

„D. Const. C. Diculescu, azi la Berlin Linienstrasse 116 II, a publicat zilele acestea în tipografia „Gutenberg“ din București o broșură, în care vrea să arate, că conflictele ivite în biserica noastră sunt puse la cale de propaganda „papistă“.

„Judecând după cele ce se scriu prin cărți și prin coloanele ziarelor și ale revistelor, părerea generală e că biserica creștinească, deci atât cea orientală, cât și cea apuseană, are să se lupte cu cei ce nu mai cred, care sunt din ce în ce mai numeroși și mai puternici. Nu mai poate deci să fie în toată serioșitatea vorba de o luptă între „ortodocși“ și „papiști“. Interesul comun e să lupte împreună pentru apărarea credinței. În deosebi în țara noastră nu e teren pentru asemenea luptă, căci, dacă e vorba de alegere numai oameni mai excentrici ar putea să treacă dela „ortodoxie“ la „papism“.

„Autorul broșurii își dă însă silința să convingă pe cititorii săi, că propaganda papistă profită de neajunsurile organizației noastre bisericești, ca să slăbească „ortodoxia“ și să deschidă drum larg „pentru papiști“. Agenții acestora sunt mai ales doi. Vladimir

Ghica, care e romano-catolic, și un ortodox îndârjit, Mariu Teodorian care a trecut la greco-catolici“.

„Din amănuntele, pe care se razămă d. Const. C. Diculescu nu rezultă, că există în adevăr o asemenea propagandă „papistă“, ci că în conducerea bisericii noastre să potrec adeseori lucruri urâte și dureroase, cari pot să înstrăineze de biserică până chiar și pe unii din credincioșii mai evlavioși. Dacă sunt adevărate cele cuprinse în broșură, sunt între conducătorii bisericii noastre și oameni, cari nu-și iau în serios darul și foarte ușor s'ar putea presupune, că au fost ridicați în pozițiile, pe care le ocupă anume pentru ca să surpe biserica“.

„Fiasco broșurii nu se poate dar tăgădui și fiasco era fatal căci nu cu minciuni se poate scăpa de afurisenie ori a se apăra de acuzațiile clare și precise ale D-lui Gomoiu.“

La chestia unirii bisericilor.

Urmărim cu viu interes discuția ce s'a încins la noi la Români în jurul chestiei unirii bisericilor, urmărim, zic, cu viu interes, pentru că cu bucurie vedem, că cu armele științei începe a se lucra pentru clarificarea și rezolvarea unei chestii atât de importante; înțeleg articolele dlui Dr. Nicolae Bălan din „Revista teologică“.

Dacă ar fi îmbrățișată chestia de teologi specialiști în ambele biserici, discuția asupra ei ne poate fi foarte folositoare.

Principalul e, să nu ne pierdem nădejdea în posibilitatea întrupării idealului măreț. Realizarea unirii bisericilor e posibilă! Acesta este un adevăr pe care în vremile noastre e lipsă a-l accentua din ce în ce mai des, pentru că, durere, nădejdea începe a slăbi în mulți, și încep a se ridica și

de ici și de colo voci împotriva unirii bisericilor, pe baza că realizarea acestei uniri ar fi imposibilă. Așa mai în zilele trecute scria ortodoxul *Eduard Voronicki* în *Swiat Słowianski* (Nr. 56—57, 1909, sub titlul „O cerkwi wschodniej i ruchu katolickim na Rusi“ pag. 93—107), că unirea bisericilor este o utopie, care niciodată nu se va putea realiza.

Regretăm aceasta declarațiune neprecugetată, și dacă ar fi și între Români în lizivizi, cari se cugetă ca *Voronicki* („utinam falsus vates sim!“), pe aceștia îi îndrumăm la Dr. Nicolae Bălan asemenea fiu al bisericii ortodoxe, care la întrebarea, că oare posibilă e realizarea unirii bisericilor, răspunde neșovăitor (în nr. 5 1909, al „Revistei teologice“) că: „Fără nici o îndoială ele se vor uni!“ Conștiința creștină neșovăitoare nu poate avea alt răspuns principiar la acea întrebare. Căci cel ce crede în Christos, în mod consecvent trebuie să speredze, că să vor implini până într-un cuvânt toate făgăduințele lui. Dacă Christos a prezis, că „va fi o turmă“, care prezicere se referă nu numai la unirea creștinilor într-o singură turmă, ci și la intrarea tuturor popoarelor în sânul acelei biserici, atunci avem cel mai puternic motiv de a spera că așa va fi.“

Virgil Pop.

REVISTE.

Criza politică. Criza politică prin care trece țara ungurească acum de câțiva ani încoace, a adus de multe ori mari surprinderi. Dela căderea lui Tisza cel bătrân începând un curent nou s'a ivit pe ori-

pe bătrânețele nedreptului cele de mulți ani“...

La acest praznic de adâncă durere a unui neam întreg „Asociațiunea pentru cultura și literatura poporului român“ al cărei harnic și devotat sprijinitor a fost, încă își cere partea ei, și prin rostul meu slab îți trimite vrednic bărbat al luptei noastre prinoul ei de recunoștință.

Să odihnești cu dreptii, căci drepte au fost gândurile tale.

Discursul dlui Goldig.

În numele și din încredințarea comitetului național român tot astfel în numele deputaților naționaliști români din casa țării deci și în numele poporului român, care politicește este reprezentat prin acei deputați mă închin înaltului tău spirit, mă închin memoriei tale în veci neperitoare, — Augustin Bunea.

Ca om ai fost plenitudinea virtuților omenești. Consăngen iubitor și gata de jertfă drept și iertător, darnic pentru cei lipsiți, amic nefățărît, integer vitae scelerisque purus, întreg și fără de păcat.

Ca preot ai fost puternică cetate credinței tale, servitor pios sfântului altar, slugă bună și credincioasă Tatălui Ceresc, pildă strălucitoare fraților tăi în Hristos.

Ca român — vai inima mi-se sfășie de durere, când mă gândesc, ce a pierdut nefericitul neam al Românilor prin pierderea ta.

În clipa aceasta când mă aflu înaintea jalnicului sicriu, ce învaluiie scumpul tău trup din negura vremilor trecute răsar și se înșirue înaintea ochilor mei sufletesti, în curată splendoare, marii tăi înaintași: Petru Maior, cel ce ne-a îndreptat privirea spre izvorul sfânt al originii noastre. Gheorghe Șincai cronicarul suferințelor și nădejdilor noastre figura strălucitoare a marelui episcop Inocențiu Micu-Klein, Timotei Cipariu, visterie nesăcată de erudiție și iubire de neam.

Aceștia au adumbrat leagănul, în care te-a culcat maica ta cea dulce, aceștia au fost povățuitorii zilelor tale de învățătură; aceștia au fost stâlpii de lumină, cari au luminat cărările vieții tale.

Vrednicilor înaintași, vrednic urmaș tu, ai pus ideal vieții tale slujirea neamului românesc.

Cu graiul tău puternic, cu claritatea minții tale imense, cu vastele tale cunoștinți agonisite, cu strădania izvorâtă din nețărmurita ta iubire de neam, până la capetul vieții tale, poporului românesc, ai servit.

Veni-vor istoriografii să lămurească vieța ta în amănunte, să prețuiască lucrările tale literare după cuviință, să-ți ridice monumente aere perennius pentru faptele tale: noi plângem și în plânsul ne închinăm ție pentru îmbărbătarea, ce ne-ai lăsat nouă moștenire în profeticele tale cuvinte, ce numai acuma le-ai rostit cu dulcele tău grai

în cetatea atâtor chinuri și suferinți românești: „Noi vom clădi odată iarăși templul dărâmat, vom ridica templul libertății noastre politice naționale. Noi vom sfârși cu izbândă războiul mare, ce-l purtăm pentru ființa noastră națională“.

Cuvine-se hirotonirea

Cu harul cerurilor ție,

Drept vestitorule apostol

Al unei vremi ce va să vie.

Ca în granit vom săpă cuvintele tale de aur în inimile noastre și nu vom obosi în luptă, până în ceasul, când cu dulce mângâiere îți vom putea trimite vestea la cer: profet al neamului românesc iată zidită cetatea nebiruită a nădejdilor tale.

Nu cuvinte vrem să fie mulțăminta noastră, ci fapte ce se cuvin unui făptuitor ca tine. Cununa ce o punem pe sicriul tău e cheazășie făgăduințelor noastre.

Fie vieța ta pildă neperitoare în veci, că sângele ce curge în vinele noastre și limba dulce a maicelor noastre, leagă pentru etern întreg neamul românesc într-un mănunchiu nedeslegat, într-o unitate de fier, care nu o pot dărâma puterile lumesti decât deodată cu stângerea celui de pe urmă suflet românesc pe acest pământ.

Și acum rămas bun învățătorule, rămas bun scump tovarăș de luptă, rămas bun dulce amice lin fie somnul tău, binecuvântată fie memoria ta în etern, odihnește în pace!

zontul politic maghiar, de care eră cuprinsă deocamdată numai opoziția dietei, dar eră favorizat în taină și de guverne și care curent cerea cu insistență realizarea tuturor pretenziunilor naționale maghiare.

Guvernele, spăriau Viena cu opoziția și cereau nouă și nouă concesiuni naționale și Viena, slăbită de crizele de dincolo de Laita, s'a dovedit incapabilă față cu acest curent, care bătea acum la bazele pactului 67. Mâncând numai le-avenit pofta la alor noștri. Banfi a ajuns aproape se dicteze în Viena, Szell lucră pe o mână cu opoziția și cu toate acestea, că li-se promisese aproape tot pentru a satisface pretenziunilor maghiare, opoziția totuș s'a folosit de această slăbiciune a Vienei, și împins țara în exlex pentru alte pretenziuni, acum militare.

Cu aceasta însă deodată s'a schimbat situația. Viena a simțit, că slăbiciunea ei e în mare parte cauza, că țara ajunge în exlex și s'a hotărît se facă ordine. Incepând cu Chlopy apoi s'a resimțit în toate o mână de fier, o mână nouă a Vienei. S'a început o luptă groaznică între dietă și domnitor. Cu forța a fost disolvată dieta și în lupta ce a urmat „națiunea“ a văzut, că puterea ei e totuș în Viena.

Maioritatea 67-istă a picat la

alegere, dară ei totuș s'au grupat pe baza aceasta, nu mai să rămână la putere. Coroana însă i-a constrâns la un pact, a cărui punct cardinal este asigurarea votului universal secret din partea coaliției, iar pretenziunile naționale să se resoalve în dieta viitoare. Coaliția a primit acest pact, dar gândul ei a fost totdeauna, cum ar putea scăpa de acest obligament. Când deci dieta actuală a isprăvit toate agendele curente ale țării și se apropiă termenul proiectului nou atunci deodată s'au ivit pretenziuni naționale în tabăra șoviniștilor noștri. Au urmat declarații, crize, amenințări, scopul însă a fost evident — au voit toți se scape de obligamentul votului universal. Coaliția s'a spart și deci guvernul și-a dat dimisia. Lucrul limpede, că primindu-i-se dimisia acestui cabinet, care s'a obligat el și partidele coaliate de a creă legea despre votul universal, alt guvern și altă majoritate spre acest scop Viena între partidele maghiare nu ar fi mai putut află și astfel scăpau șoviniștii noștri de o lege, care nu le convenea.

Viena însă a văzut intențiunea lor și nu i-a lăsat. S'a provocat la pactul încheiat și nu a voit se absoalve guvernul. Guvernul, care în dietă a tot negat, că ar fi luat vre-un obligament după placul

Vienei, deodată s'a văzut prezentat în fața țării cum este în adevăr. A căutat om — pe Tisza, pe Nichy János — ca să iea acestia guvernul și odiul asupra lor, le-au promis tot sprijinul numai să-i scape din halul, în care sunt, dar înzădar, nu s'a angajat nime. Au cerut atunci dela Viena, să le permită cel puțin, ca să steie cu ceva înaintea țării, Viena a refuzat. S'a provocat la pact. Aceasta e situația politică. Noi numai bucură ne putem de aceasta situație. Și ne-am bucură și mai mult, dacă am putea înregistra și aceia, că se urmărește o nouă politică în țara ungurească, care corăspunde adevăratelor interese ale țării. O astfel de politică ar fi binecuvântată de toți.

Proces politic în Viena. În 9 l. c. s'a început înaintea curții cu jurații din Viena un mare proces politic, intentat de către membrii coaliției sârbo-croate a parlamentului croat, și în special de către deputații dietali *Supilo, Pribicevic* și *Luchinic*, contra ziarului „Reischpost“ din Viena și în contra cunoscutului istoriograf vienez Dr. Heinrich Friedjung. Acest proces va face lumină în chestiuni importante și va desvăli — probabil — îngrozitoare murdării de urâtă tradare făptuite de oameni de samă a celui mai puternic partid

Discursul dlui Dr. I. Lupag.

„Sfârșindu-se curând ani îndelungași a împlini“...
Cartea înț. lui Soloma
c. 4. v. 19.

Jalnici ascultători!

Acesta este cuvântul Scripturii, care sintetizează vrednicia unei vieți de om mare de bărbat ales al neamului nostru, cum a fost adormitul în Domnul, canonicul Dr Augustin Bunea.

Scurtă a fost viața lui, dar mare i-a fost vrednicia, îmbelșugate și binecuvântate roadele, folositoare îndrumările, mult prețuite binefacerile, cari se revarsă asupra poporului nostru din cupriusul acestei vieți scurte dar atât de laborioase. Aruncând o privire cât de sumară și fugitivă asupra faptelor și scrierilor lui, vom află cu măngâiere, că Augustin Bunea a fost un bărbat, după cuvântul Scripturii: „*puternic în faptă și cuvânt*“, un luptător aprig cu condeul, un sfătuitor înțelept cu cuvântul, un muncitor zelos și darnic cu fapta.

În nitimele două decenii n-a fost în viața orepșitului nostru popor din Ardeal nici un moment mai însemnat, nici o pornire nici o faptă, nici o hotărâre, la care să nu fi participat și Dr. Augustin Bunea cu toată lumina minții, cu întreg avântul și cu toată căldura inimii sale.

Cuvintele lui puternice aveau pretutindenea darul de a mișca inimile, de a produce valuri de însuflețire, în păturile largi ale poporului.

Optimismul lui sănătos și atât de rar în timpuri de îndoială, cum sunt cele trăite de noi, credința nestrămutată într-o izbândă definitivă a luptelor noastre naționale și culturale, îndrăzneala bărbătească și convingerea puternică, din care izvoreaau cuvintele sale, făceau ca acestea să fie totdeauna ascultate cu adevărată evlavie și să lase o adâncă întipărire în amintirea tuturor.

Ne sunt încă vii în memorie cuvintele de îmbărbătare, ce a rostit în fulminantul său discurs la adunarea națională din Alba-Iulia, prin care a fixat, pentru cea din urmă — par-că și-ar fi presimțit apropiatul sfârșit — ținta vieții sale întregi și testamentul său cultural-politic: „Chiar cerul de-ar cădea asupra noastră să nu încetăm un singur moment a ne apăra națiunea!“

Pe toți ne înfloară gândul, că buzele cari au rostit nu de mult aceste cuvinte, au împietrit acum în vecinică tăcere și s'a stins cugetarea puternică și profundă, care lumina nase cărările din trecut ale poporului nostru și ar fi fost chemată să lumineze și în viitor. Pentru că adâncă i-a fost înțelepciunea, curate și convingerile, nestrămutate credințele naționale și febrinte dragostea lui de neam și de limbă.

Credem, că în momentul, când și-a închis ochii pe veci, de un singur lucru fi va fi părut rău: că n'a avut decât o viață de jertfit pentru neamul său....

Vestea morții lui Augustin Bunea a umplut de adâncă durere și jale sufletele Românilor din toate colțurile de țară. Și se adevăresc iarăși, ca în atâtea rânduri cuvintele poetului, că azi

.... de jale povestesc
A codrilor desigur
Și jalea duce Murășul
Și duc tustrele Crișuri.

De lacrimi de jale se înalță azi valurile Târnavei, cum se înălță și ciocotiră odinioară de lacrimile de sânge ale eroilor și mucenicilor noștri.

La dolul general se asociază și poporul nostru din marginenime, din sânul căruia s'a ridicat din comuna Tilișca, de lângă Șăliște, familia Bunea, dând neamului românesc pe acest cuvântător fără zăbavă și luptător fără șovăire.

Dar mai ales jălesc la mormântul lui acei tineri, cari și-au petrecut anii de studii citind în chilițele lor studentești, la lumina opaițului, pagină de pagină și cuvânt de cuvânt toate scrierile lui Bunea, admirându-i cunoștințele vaste și mintea disciplinată, călegând îndemnuri prețioase din cărțile lui, recunoscându-i talentul și apreciindu-i munca chiar și atunci când n-au putut să-i

maghiar... Acuza contra numitului ziar trece asupra redactorului responsabil *Heinrich Ambros*. Conținutul acuzei este următorul:

1. „Reichpost“ ziar vienez într-o serie de articoli din lunile Octombrie și Noiembrie a anului 1908 scrie, că membrii coaliției serbo-croate și în deosebi deputații: Supilo, Pribicevič și Lukinici, stau în stabile legături cu Belgrad, și că pentru ținuta lor politică, dușmănoasă intereselor monarhiei, ar fi plătiți cu sume considerabile de bani de către regimul sârbesc. Tot aci să face, învinuirea, că aceasta conspirație a fost sprijinită de *partidul kossuthist* și că însuși *Francisc Kossuth* sub regimul lui *Fehérváry* a stat în relații imediate cu bărbații de stat din Serbia, cu scopul, ca ducând la isbândă de-oparte întruparea visului unui mare regat sârbesc, totodată și *Kossuth* să fie asigurat de un ajutor extern în luptele contra coroanei maghiare.

2. *Dr. Heinrich Friedjung* în ziarul „*Neue Freie Presse*“ Nr. 16018 din 1909, sub titlul „Austro-Ungaria și Serbia“, confirmă adevărata celor spuse în „*Reichspost*“ și zice: Iară când monarhia austro-ungară a anexat Bosnia și Herțegovina, membri coaliției erau adevărați agenți pentru provocarea unei răsvrățiri revoluționare.

Acuza o reprezintă *Dr. Harpner* și *Dr. Stratimirovics*; iar pe acuzați îi apără advocații *Dr. Kienböck* și *Dr. Benedikt*. — *Friedjung* prezentează un teanc de documente, extrase protocolare și copii autentice — toate fotografate de pe originale. Bietul *Supilo* e în mai mare strimtoare. *Baronul Chlumeczky* cu fașiunea lui l-a făcut în fața tribunalului om fără pic de cinste. Intre scrisorile de argumentare alui *Friedjung* să afla și o hartă geografică copiată din ministerul de externe a Serbiei, care stabilește hotarele noului regat sârbesc, ce va să fie!

Incurcătura iea dimensiuni tot mai extinse. Tribunalul ordonează zilnic ascultare de martori noi. În cercurile politice să așteaptă desvaliri senzaționale.

Dr. Funder martorul lui *Friedjung* numește aceasta asociare: *trifoiul-Belgrag—Supilo—Kossuth!* Oare cum se va fi simțind după toate acestea *Monsieur Kossuth!*

V.

Adunarea generală a reuniunii învățătorești gherlane*).

În ziua de 7 Noiembrie n. c. am alergat dimineața la adunarea generală a reuniunii învățătorilor români gr.-cat. din jurul Gherlei, ținută în spațioasa

*) Întârziat din lipsa de spaț.

sală a școlii române gr.-cat. din loc, ca să mai prind viață din adunarea acestor zelatori a luminării poporului nostru: și nu m'am înșelat. M'am reținut dintre dâșii și trebuie să constatez faptul — deși cu oarecare jaluzie — că multe lucruri necorecte, ca a face răs și haz din disertațiunile fraților etc. cum s'ar întâmpla asta în unele conferințe precești, despre cari cu multă amărăciune face amintire frațele *Agârbiceanu* într'un număr al „*Unirii*“ din Blaj — la ei nu să întâmplă, căci iară pe scurt cum a decurs l-a ședința la care am putut asista.

La 8 oare se slujește sta liturgie fiind biserica plină de popor și înțelegință, *Magnificența Sa Ion Georgiu*, canonic, președinte activ a reuniunii a ținut o predică plină de frumoase și edificatoare învățături pentru toți. La 9 oare tot prin președinte să deschide ședința în sala școlii prin alt cuvânt pe înțelesul tuturor arătând scopul reuniunii, căruia îi dorește prosperare în spiritul și sub scutul bisericii. Abia sfârșit, caldul cuvânt de deschidere prezidențial, ușa sălii se deschide și în mijlocul nostru apare o raza de soare din Blaj, al nostru a fost dar s'a dus acolo, distinsul președinte al reuniunii învățătorilor arhidieceșani, director și profesor preparandial *M. On. D. Ioan F. Negruțiu*. Urale generale umplu sala. Salută reuniunea noastră în numele reuniunii arhidieceșane dorind tu-

aproabe întru toate rezultatele sau tendințele.

Aceste scrieri istorice și politice vor eterniza numele lui *Augustin Bunea*.

Dar el nu se va liniști în odihna și taina vecinică a acestui mormânt mare, decât atunci, când pilda vieții lui va fi urmată când tradițiile culturale, al căror cultivator și cel mai mai de frunte stegar a fost dânsul, vor fi continuate cu stăruință și însuflețire când toți Români, bătrâni și tineri, se vor pătrunde de însemnătatea marilor învățăminte istorice de a fi între ori-ce împrejurări:

„Statornici în cinstea de lege și neam,
În focul credinții statornici“.

Discursul dlui *Gavril Precup*.

Mult întristată adunare!

Acum e rândul tău la plâns Blajule, cuib scump și temut, nădejdea așteptărilor noastre. Voi cetățeni români, voi cetățeni de orice lege și neam înșiruți-vă în jurul coștiugului, care învălue trupul rece a celui mai ilustru cetățean al Blajului! Desfaceți-vă inimile îndurerate — scăldați-vă ochii în lacrimi duioase, căci doar am pierdut pe cel mai distins concetățean al nostru. El bărbatul dreptății și cinstitorul legilor nu mai este. *Drul Bunea*, a cărui glas răsuna atât de puternic și convingător în consiliul nostru comunal — cerând dreptate

pentru toți și urgitând o administrare cinstită — s'a dus dintre noi. *Drul Bunea*, preotul mare, eroul condeiului, sbicnitorul păcătoșilor; — singur el a înțeles tainele mari a întemeietorului Blajului — el a citit în sufletul nemuritorului *Klein* — și pricepându-l mai bine decât oricine altul și-a întruchipat idealul: să facă din Blaj mitropola românilor uniți, *Athena culturii românești*. Dovadă dispozițiunile testamentari, în cari toată agoneseala muncii sale de leu, o lasă pentru cel mai ideal așezământ cultural: pentru o bibliotecă centrală împreunată cu muzeu și pinacotecă. Iată omul mare, ale cărui gândiri și năzuinți pururea au fost, să asigure Blajului pentru vecie splendoarea culturii din vremuri.

Unde sunteți voi meseriași români? Apropiati-vă de acest sfânt sicriu, dați-mi glas, ca să pot fi înțeles durerii voastre nemărginite. Doar pe voi v'a iubit cu dragoste de părinte; doar el v'a încheșat rândurile. *Dr. Bunea* v'a binecuvântat frumosul vostru steag, conjurându-vă să-l păstrați nepătat — și legându-vă de suflet să fiți pilda muncii cinstite și a sânguinții desăvârșite.

Voi ucenicii, de meserii, copiii nimănu, plângeți și voi, fiindcă ați pierdut pe cel mai mare patron al vostru; ați pierdut pe întemeietorul școlii voastre. Dar unde poate fi vre-un cetățean român cu suflet curat, a cărui inimă să nu sângereze în fața

acestei pierderi? *Dr. Bunea* era comoara sfaturilor noastre. Câți dintre noi loviți de năcașuri și dureri — nu mergeam la acest înțelept — să ne arete calea, care duce la bine!

Casa lui era pururea deschisă și primirea ce-ți făcea te îndatora pentru vecie. *Dr. Bunea* sufletul societății noastre, omul învățat și cult ne părăsește pentru vecie. Încercarea e grea. În momentul despărțirii par-că ni-se cutremură întreagă ființa noastră, dar să nu facem imputări prevedinței divine, poate așa ne-a fost scris. Să lăsam în pace tainele atotputernice și acum, când sufletu-i nemuritor pleacă la marile umbre ale Blajului: *Klein*, *Șincai*, *Petru Maior*, a căror vrednic urmaș a fost — să-l facem cetățean de onoare în inimile noastre; să-i purtăm în suflet icoana amintirii și să punem vot înaintea sicriului, că moștenirea lăsată nu o vom risipi — să zicem cu psalmistul: „*Mărturisii-mă-voi fie întru adunare multă, și întru norod mare te voi lauda*“.

Din lăcașul nemuririi ia-ne ocrotirea umbră gigantică și depărtează dela noi valurile slăbiciunii și a păcatului, cari zilnic ne amenință, iar noi tineri și bătrâni în unanimitatea regretului vom împleți cununa neuitării în sufletele noastre, cu inscripția: *Marelui și neuitatului cetățean al Blajului Dr. A. Bunea*. — În veci amintireu ta!

turora dragoste și alipire, cătră biserică, limbă și neam, pe cari le numește *idealele noastre*, cari se pot realiza prin muncă și, constat fiind deja numărul frumos al membrilor reuniunii, aduce o laudă binemeritată președintelui canonic Ioan Georgiu și membrilor reuniunii. Președintele în numele reuniunii noastre îl resalută și-i mulțamește.

Acest moment îl amintesc aci pentru că văd norocul — unind frații, Blajul dând mâna cu Gherla... Aceasta îmi umple inima de veselie. Intre alte momente de însemnătate mai amintesc discursul magistral al fratelui Dr. Tripson, esmiterea mai multor comisii a) pentru censurarea raportului secretarial și propuneri b) pentru revizuirea rațiunilor și statorirea bugetului pentru viitor c) pentru colectarea taxelor și ofertelor și inscrierea de membrii noi d) pentru critica operatelor ș. a. Mi-a atras apoi deosebită atenție raportul dlui secretar al reuniunii Alexandru Pop preste activitatea singuraticilor tracte a reuniunii. S'a putut observa și aci spor și dacă s'au înfierat câteva tracte ca neglijente, așa cred, că aceasta a obvenit din ceva greșală. D. e. tractul Becleanului, încă a fost arătat în raport, că nu ar fi ținut nici o ședință. Să poate însă dovedi cu domnul inspector regese din Bistrița, Mircea, că învățătorii din tractul Becleanului în anul preste cel ce ș'a făcut raportul și-au ținut conferința în Mithiul român.

Reuniunea dispune de o bibliotecă frumoasă și de un capital de 4217 cor. 68 fil.

În conferințele singuratecilor tracte domnii învățătorii au lucrat disertațiuni pe întrecute. Pentru atari lucrări au fost patru și premiați: Alexandru Baniș, Leon Moldovan, Constantin Man din Strâmbu, a cărui disertație s'a cetit și în adunarea generală și Aurel Bugnar.

A doua și a treia ședință să ocupă rapoartele comisiunilor alese pentru lucrările primei ședințe la cari n'am putut asista. La petrecerea fraților învățători domnul învățător local Dariu Pop a avut un program bogat. Atâta am văzut, că la îndemnul domniei sale, junimea din Beclean și-a făcut vestiminte naționale. O idee foarte salutară pentru Beclean, unde toate începuse a se corc. Mulți bărbați de inimă din cei prezenți la ședința primă au zis, că Becleanul nu-i care a fost, a înaintat. La aceasta a contribuit mult pe lângă Rds. Puscariu, protopop local doi bărbați de valoare: Dr. Chitul, tata morboșilor și Dr. Octavian Pavelea avocat, povățuitor gratuit al biseri-

cilor românești fără deosebire de confesiune. Școala nouă din Beclean și „Minerva“ în mare parte sunt efectul muncii lor. Că le zace la inimă binele mult încercatului nostru popor au dovedit și prin aceea, că au participat și la ședințele reuniunii alătura cu Făgărășianul demnul protopop al tractului Becleanului, Stoica, perceptor și câțiva preoți din vecini. Din partea politică am avut în mijlocul nostru pe dl pretore Răcz, din Beclean, un om drept ca judecător și cu inima bună față de biserica noastră. Dar trebuie să constatez, că Magnificul președinte al reuniunii noastre, care din propria diligență s'a ridicat până la Vicar general episcopesc prin hărnicia sa a electrizat oștirea sa ridicând-o la un nivel, care ne face onoare.

Onoare și dragoste conducătorului!

Onoare și dragoste mândrei noastre reuniuni din jurul Gherlei!

Onoare și dragoste Blajului, carele m-a salutat prin un oaspe atât de distins!!

Preotul Ioan H. Boteanu.

Gerasim Domide.

Joi la amiază ne-a sosit din Bistrița dureroasa știre, că încă un fruntaș al neamului nostru, s'a mutat din șirul muncitorilor în numele crucei, închiindu-și rodnică activitate în vrâsta bărbăției, atunci când i-se deschide un nou câmp de lucru. Protopopul Bistriței, neuitatul Gerasim Domide, numit de curund vicariu al Năsăudului, moare și el, că și prietinel său canonicul Bunea, la vrâsta de 54 ani, doborât de o îndelungată boală. Atunci când celea mai mari nădejdi se legau de viitoarea activitate, ce va desvolta-o ca vicariu al Năsăudului în acestea vremuri, când averea grănițerilor, câștigată cu prețios sânge și neștrămutată credință cătră împăratul se risipește el falnicul grănițer, bărbatul foarte simpatic și inteligent, distinsul și dulcele orator, închide ochii pentru eternitate.

Născut la 1856 Domide, după absolvirea studiilor gimnaziale, se aplică pe cariera preotească, fiind numit preot la Rodna-veche și apoi protopop la Bistrița și acum în ultimele zile vicariu al Năsăudului.

Bărbat inteligent rămas curând văduv, iea parte activă la mișcările culturale și politice, face parte din comitetul național și în procesul memorandumului e osândit la 2½ închisoare. Grațiat aproape de sfârșitul osândei aduce ca suvenir din temniță o crâncenă boală de stomac, care îl repune, în Blaj unde Domide era foarte bine cunoscut

moartea sa lasă profunde regrete. În special noi, cari am avut cele mai vii simpatii cătră repausatul, prețuind frumoasele însușiri, cu care era împodobit, rugăm Ceriul să-i facă parte de cununa nevastă, ce să dă celor ce păzesc legea Domnului. Iar îndurerăților săi fii, mângâiere.

Odihnească în pace!

Noutăți.

Din Arhidieceză. Canonicul Dr. Victor Szmigelski, a fost numit rector al Seminarului teologic, președinte al comisiei pentru revederea cărților bisericești și fisc arhidiecezan. Canonicul — Ales. Uilcanu, a fost numit inspector școlastic arhidiecezan și președinte al senatului școlar arhidiecezan. — Canonicul Dr. Izidor Marcu, a fost numit președintele tribunalului matrimonial de a II instanță pentru Arhidieceză. — Profesorul Dr. Ioan Sâmpălean defensor la acelaș tribunal, iar profesorii Dr. Vasiliu Suciu, Alex. Ciura și Dr. Victor Macaveiu, membri în comisia pentru revederea cărților bisericești.

Știri personale. Titu Miorescu profesor universitar la București ajungând limita de vrâstă, s'a retras în pensiune. Atât la București, cât și la Iași, i-sau făcut ominentului profesor grandioase manifestațiuni de simpatie și admirațiune, exprimându-se din partea tuturor regrete pentru retragerea-i dela catedra universitară.

— Petru Suciu, profesor suplinitor la gimnaziul nostru, a depus cu bun succes la universitatea din Cluj, censura de profesor din Istorie și geografie. — Felicitări!

Congregația comitatului Alba inf. e convocată în ședință extraordinară pe ziua de 21 c. Comitatul nostru e lipsit de șef, abdicând Baronul Kemény Árpád din această vrednicie.

Ziaristic. „Țara noastră“ și-a sistat apariția pe timp nedeterminat, poetul Goga depărtându-se din Sibiu pe mai mult timp.

Osândit politic. Dl adv. Francisc H. Longin din Deva, a fost osândit de curtea cu jurați din Oșorheiu la 1 an temniță și 1000 cor. amendă. Dl Hossu n'a voit să se apere. — Domnul Augustin Folea, cleric abs. a fost osândit de curtea cu jurați din Vașarheiu, la 2 luni închisoare și 100 cor. pentru dare de seamă publicată în „Gazeta“ despre o adunare populară ținută la Sâncel.

Oficiul postal nou. Direcțiunea postală din Cluj ne avizează, că cu ziua de 11 crt. s'a deschis oficiu postal și telefonic în comuna Mihălț (Mihălefalva).

„Vatra luminoasă“. Cetitorii nostri cunosc deja această minunată instituțiune umanitară, fondată de Majestatea Sa Regina Elisaveta a României, spre a adăposti în ea pe nefericiții lipsiți de lumină și spre ai deprinde cu lucruri potrivite lor. Instituțiunea aceasta, aranjată modern a trecut în administrația statului. Cu acest prilej Maj. Sa Regele Carol i-a făcut o donațiune de 500 mii Lei.

„Viforul“. Acesta e titlul unei drame de a doua drame scrise de marele prozator Barbu Ștefanescu dela Vrancea. Premiera acestei pieze teatrale, jucate sările trecute la București a avut un succes strălucit Remarcabilă prin adâncimea sentimentelor și nota sincere de patriotizm, scrisă în o adorabilă limbă românească. „Viforul“ se ridică în locul cel mai de frunte între piesele teatrale românești.

Conferențele meseriașilor. Seria conferențelor inaugurate în 21 Nov. s'a continuat Duminică în 28 Noemvrie și în 12 Decem. La conferința din 28 Noemvrie a vorbit părintele spiritual Ștefan Roșian, făcând apoteoza muncii. Publicul a fost numărös. Dl. Roșian ca și cu alte ocazii a vorbit bine fiind ascultat cu drag și răsplătit cu aplauze îndelungate. Domnii comercianți Handrea și Ianza au surprins plăcut publicul cântând în vioară mai multe pieze în duet. Au declamat sodalul tipograf Roșu și compactorul Păcurar.

Conferința de Duminică a fost una din celea mai cercetate. După o scurtă parentare a fericitului canonic Dr. Bunea făcută de președintele Societății; a urmat conferința Dlui Dr. Voicu Nițescu cu titlul: *Meseriașul și societatea*. Dicțiunea românească și hotărâta, cu care s'a îmbrăcat ideile dl conferențiar — îndrumările cumini adresate meseriașilor: să nu fie luxoși, să îmbrățoseze munca cu dragoste — chestia socializmului — toate — toate au fost în favorul conferențiarului, care aproape un ceas ni-a ținut atențiunea legată. La sfârșit a fost viu aclamat și felicitat, dorind cu toții să-l mai auzim. A declamat bine dsoara Puia, sodalul Ienășel; foarte drăguți au fost fetița Ișan și băiatul Răhăian cu declamările lor. — Proxima conferență va fi în 19 Decemvrie.

Apel „Reuniunea sodalilor români din Cluj” — În adunarea generală dela 28 Mart. 1909 a hotărât ca, „Fondul de 20 fileri” cu care comitetul a surprins-o și a cărui menire este ajutorarea în caz de mizerie și de lipsuri mari a văduvelor și orfanilor de meseriași foști membrii ai acestei reuniuni să se numească „Fondul de 20 fileri — Dr. Gregoriu Silași.” — Credem, că tuturor acelor intelectuali cari înțeleg însemnătatea tovrășilor de felul reuniunii noastre, cari doresc înaintarea și buna organizare a clasei noastre mijlocii, și sunt pătrunși de însemnătatea și lipsa ei de întărire, precum, și tuturor acelor intelectuali ai noștri, cari simțesc în sufletele lor datorința de a contribui la scoaterea din negura uitării, a unui bărbat de inimă frunțas al neamului nostru și mare dascăl al scrisului românesc Dr. Gregoriu Silași fost profesor de limba și literatura română la universitatea din Cluj — le dăm un plăcut prilej de a contribui deodată spre două scopuri nobile. Apelăm la toate inimile generoase, ca să binevoiască a contribui cât de puțin în folosul „Fondului de 20 fileri — Dr. Gregoriu Silași” ajutând prin aceasta deoparte reuniunea alcătuită din clasa noastră mijlocie — atât de nesocotită până acum și în aceeaș vreme la cuvenita și datorita reinviere a pomenirii unui frunțas bărbat al neamului nostru Dr. Gregoriu Silași, care să fie o pildă călăuzitoare de dragoste de neam și de interesare vie pentru toate cauzele mari. Generoasele contribuiri și oferte făcute spre acest scop ne rugăm să so trimită la adresa casarului nostru: *Mihail Radu — Kolozsvár — Jokai ut Nr. 2*. Pentru comitetul „Reuniunii sodal. rom. în Cluj.” Cluj la 31 Oct. 1909. *Eugen Pop Păcurariu* president, *A. Pora* secretar.

A apărut: **Elemi Népiskola Értesítő Könyvecské** — Indice pentru școlile populare primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto. Se află de vânzare la Librăria semi-narială din Blaj.

Necrolog. La 7 Nov. n. a fost înmormântat la Coșteiul mare protopopul *† Demetriu Grecu*, în liniște, fără să se facă amintire prin foi de trecerea lui din această viață. Cu toate acestea adurmitul în Domnul vrednicia mai multă atențiune, pentru că în toată viața sa pastorală a dezvoltat o mare activitate pentru promovarea binelui public și pentru înflorirea parohiei sale aparținătoare diecezei de Lugoj. Averele sa de aproape 10 mii de cor. adunată cu mare cruțare a lăsat-o prin testament fondului pentru ridicarea unui convictioierilor români gr.-cat: cari studiază la Lugoj.

Odihnească în pace!

Mulțămită publică.

Din prilejul trecerii la vecinicie atât de neașteptate și zguduitoare a neuitului nostru Dr. *Augustin Bunea*, fost canonic metropolitan, membru al Academiei Române, cununa capetelor noastre, care necunoscând cruțarea de sine, a jertfit totul pe altarul bisericii și neamului său, s'a manifestat în cele mai largi cercuri, începând dela cele mai înalte corporațiuni, o jale atât de măreață și deamnă, o atât de înălțătoare „solidarizare în lacrimi și durere”, și nouă în deosebi ni s'au dat atâtea dovezi de sinceră condolență, cât ne este peste putință să exprimăm în particular mulțămita noastră fierbinte tuturor celor-ce și-au adus aminte de noi în jalea noastră nemărginită.

Ne vedem deci constrânși a ne folosi de calea publicității pentru a exprima adâncea noastră mulțămită și recunoștință: înaltelor Corpuri legiuitoare române din regatul fraților noștri, Academiei Române, reprezentanților clubului deputaților naționaliști din dieta țării noastre, presei române de pretutindenea, diferitelor instituțiuni, societăți și institute de învățământ, Excelenței Sale I. P. S. Domn Metropolitan Dr. Victor Mihályi de Apșa, Venerabilului capitol metropolitan și în deosebi ilustrului său prepozit Ioan M. Moldovan distinsilor oratori și slujitori la serviciu funebru, prietinelor și cunoscuților, pentru participarea lor în ori-ce chip la jalea noastră, care s'a dovedit de jalea neamului românesc de pretutindenea — singura noastră mângâiere.

Sibiu, în Decemvrie 1909.

Jaluica familie.

Nr. 8841—1909.
conzist.

(65) 2—2

Anunț de esarândare.

Bunul comasat din comuna Cenade aparținător fondului Bazilitan, administrat de Veneratul Conzistor Metropolitan din Blaj, se va da în arândă pe calea licitațiunii publice pe 6 ani succesivi dela 1 Ianuarie 1911 până la 31 Decemvrie 1916.

Licitația publică să va ținea în Blaj, la 31 Decemvrie st. n. la 10 oare a. m. în cancelaria advocației publice din curtea metropolitană. Prețul de esclamară va fi 10400 cor. sub care preț de arândă bunul nu să va esarânda.

Condițiunile de esarândare se pot vedeă în cancelaria subscribului și la administrația centrală capitalară.

Cei ce doresc a lua parte la licitație sunt datori a depune un vadiu de 1040 în bani gata ori în hârtii de valoare notate la bursa din Budapesta.

Ofertele prezentate în scris până la acel termin se vor lua numai atunci în considerare, dacă se vor face pe lângă accludarea vadiului amintit și pe lângă declarațiunea, că ofertentele cunoaște condițiunile de esarândare.

Blaj, la 9 Dec. 1909.

Dr. Iuliu Maniu,
advocat arhidiecezan.

Morbul englez

va nimici sănătatea copilului Dtales dacă nu te vei îngriji din buna vreme de băiat.

La cumpărarea Emulziunii, luați seama să aibă marca de scutire alui scott: Pescarul

Emulziunea-SCOTT

e medicina cea mai bună contra morbului englez, întărește oasele și îngrașă. Afară de aceea copii cari sufer iau Emulziunea de SCOTT cu o deosebită plăcere, pentru că e plăcută la gust. Copilul mistue cu ușurință și o bea chiar și atunci când nu-i place laptele.

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Prețul unei sticle originale 2 cor. 50 fl.

— Să capătă în toate apoterele. —

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrașă, oprește tusa, regulează secrețiunea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra officei, guturaiului, tusei măgărești, scrofulei și influenței

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri totdeauna pachetare originală de „Roche”.

F. Hoffmann-La Roche et Cie,
Basel (Helveția).

„Roche”

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie
— Prețul unei sticle 4. — cor. —

(4) 34—35

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de I. Roşiu.

(Continuare).

15

Cât pentru observarea protestanţilor, că mărirea lui Dumnezeu n-ar avea lipsă de faptele bune ale oamenilor, căci şi așa nu poate dobândi nimic prin faptele acestea bune, — da: mărirea lui Dumnezeu, ca atare, intru sine nu se măreşte, căci Dumnezeu, precum e prea bun, prea drept şcl. așa e și preamărit și fără conlucerea omului; — se mărește mărirea *externă* (ad-extra — în fața lumii) și aceasta ridică fapta bună a omului *la merit* în fața lui Dumnezeu (Cathrein o. c. p. 187 uu.)

Să vedem acum, în ordine, mai înainte: ce a făcut protestantismul cu ierarhia bisericească?

Pentru opera lor să câștige cât mai mult în originalitate, au întors ierarhia, întemeiată de Hristos și păstrată de biserica dreptcredincioasă: *chiar pe dos*.

D. N. Isus Hristos a zis: Datu-mi-s'a mie toată puterea în cer și pe pământ (Mat. XXVIII. 18); precum m-a trimis pe mine Tatăl, așa Vă trimit și eu pe voi (Ioan XX. 21); va să zică: a dat de-adreptul apostolilor toată puterea și prin ei bisericii — deci nu norodului.

Protestanții ce-au făcut? Au recurs la popularitatea laicilor, setoși după averile bisericii; au predat-o la aparință poporului, — în realitate: domnitorilor. De aci vorba: *cujus regio — ejus religio*.

Au șters cu un gest disperat ierarhia, care veacuri de-a rândul a evaluat tot mai splendid și se cristalizase pe deplin chiar pe vremea lor în conciliul Tridentin.

Cei ce au ideie despre istoria dreptului canonic știa bine, cu câtă osârdie a păstrat biserica în totdeauna directiva dată de Hristos, adecă ierarhială unitară și descendentă: coboritoare dela Dumnezeu prin scaunul apostolic.

Până cam prin veacul al cincilea puterea legislativă știm, că a fost în mâna singuraticilor mai mari ai bisericilor — se înțelege sub priveghierea și vaza patriarhului roman, la care cereau deslegare pentru toate îndoielile, cum a fost și îndoiala despre terminul sărbătoarei Paștilor șcl.

Când apoi se sporise numărul credincioșilor mai tare și se lărgi deci și ierarhia, puterea centrală legislativă se restringe la mitropoliți, apoi la patriarhi, al căror cap jurisdicțional a fost în tot timpul patriarhul dela Roma.

Caracterul deosebit răsăritean și apusean n-are de a face cu dreptul unitar al bisericii universale, deoarece aste ambele sunt accidente și relațiuni temporale și locale fără să altereze ființa unității dreptului numit. Polăitura esențială de pe urmă o dădu dreptului: Săborul tridentin.

Pe acesta se bazează până azi întregul drept al bisericii apusene și răsăritene catolice. Așa dispuse pronia dumnezească, ca chiar pe vremea, când biserica eră mai greu cercată, când exagerările renaissance-ului și

pe urma acestuia năpastele viforoase pornite din Luther amenințau cu pierdere întreaga biserică, — când întreaga lume se așteptă cu groază la un eveniment înfiorător: la îngroparea pentru totdeauna a bisericii romane — atunci să se adeverească mai bătător la ochi graiurile Mântuitorului: „Nu vă voi lăsa orfani“ (Ioan XVI. 18); „Iată eu cu voi sunt în toate zilele până la capătul lumii“ (Mat. XXVIII. 20).

În nouă ani de zile, din 1536, dela buila lui Pavel III. până la 1545 abia reuși să se întrunească Săborul universal la Trident, după ce — împiedecat de răutatea intriganților — nu se putu întruni nici în Mantua, nici în Vicenza. În acesta se restabili legătura ierarhică a bisericii și s'a reînviat întreaga viață bisericească, după cum vom vedea mai la vale.

Luther, când s'a rupt de scaunul Apostolic nu numai, că a îngropat întreaga ierarhie, ci a subminat însuș creștinismul; pentru aceea s'a și intrupat săborul dela Trident așa de îngrabă.

Căci ce eră biserica reformată, recte: răsturnată alui Luther: nimic mai mult, decât o grămadă de oameni lăsați în voia vremii, cari de toate erau numai creștinii adevărați nu; o turmă aheală, leit o social-democrație furibundă cu nume creștinesc și cu puține rămășițe de forme bisericești, în care despre autoritate și despre ierarhie nu mai putea fi nici vorbă. (P. H. Devifle O. P. Luther u. Luther Mainz II. p. 184).

Luther când a lăpădat autoritatea din biserică, a decretat totodată inconstiu și nimicirea protestantismului; și nimicirea aceasta urmă sigur, dacă împrumută deloc în celalalt moment principiul ierarhic — deși ciuntit — al catolicismului. Acesta l-a susținut până azi; aceasta proptă internă a protestanților; iar cea din afară a fost, că: s'au aruncat în brațele de fier ale statelor, cari — se înțelege — bucurosi i-au apărat în potriua Romei și a principiilor catolice autonome.

Că între împrejurările de azi însă, când statele tind tot mai mult la emanciparea de orice religione — ce va fi și cât va mai tângi protestantismul, e îndoelnic. Readaptatul principiu catolic și armele tâlharilor bisericii i-au susținut patru veacuri massa desolată, dar că asigura-i vor și un viitor, e foarte problematic.

Azi când și pe terenul social toți grăbesc spre a se uni; când singuraticii nu mai simțesc destulă garanță în sine numai, pentru viitor, ci se nisulesc a se asocia între sine — atunci ce mai speră protestantismul în virtutea principiului său de *neunire* și *nesupunere*? Când a mai omorit cândva pe cineva Scaunul Romei, de fug de el cu atâta groază?

De altcum ce înseamnă d. p. azi, societățile *pe acții* neasămănat de multe? E un semn al vremilor noastre — un grav accent de îndrumare. — Înseamnă o dreaptă îngrijorare, înseamnă mai greu ca oricând nesiguranța forțelor mici în fața puhoiurilor mari din lume. Și deci, dacă puterile mici — chiar și bine organizate — nu pot îndestul resistă ruginei vremilor, cum va putea sustă, și încă cu prestigiu, o massă — fie chiar mărișoară — fără concentrarea puterilor,

care să culmineze în auctoritatea centrală dispunătoare?

Întreaga lege a firii dă vie pildă, cum trebuie și poate să existe ceva. Pământul își are cursul său în jurul soarelui, plantele celelalte asemenea; în împărății pe tot locul se afirmă ca unic bun: organismul concentric basat pe auctoritatea raționabilă, fie în formă democratică, fie republicană, fie monarhică.

Logica firii nu cunoaște milă. Protestantismul dacă va voi să subsiste, va fi silit să se reîntoarcă pe deplin în biserica romană ori să readapteză întregul mod de viațuire al acesteia, — ceeace asemenea ar fi egal cu convertirea lor. — Faptul, că deja până acuma au împrumutat cele mai multe instituții în esență dela biserica numită ne îndreptățește să credem, că nu greșim în părerea noastră.

Poporul „reformat“ trăește azi în mare parte după principii catolice.

Cine se mai gândește azi între protestanții mai cu judecată să cetească și explice Scriptura după placul său?

Ei au lăpădat ierarhia; — de ce și aleg dar superintendenți, zi: Episcopi dela 1884 încoace — când acelaș oficiu l'ar putea implini oricare alt oficial civil; cel puțin învățătura lor despre preoția universală admite și justifică pe deplin aceasta! Căci Luther când a șters rostul specific al preoției adevărate — ce alta a făcut, decât că a îngropat „clerul“ ca atare. Mai de-a-proape precisând: a șters „mijlocul“ adecă legătura dintre Dumnezeu și om, ori mai mai bine: a rupt pe om de Dumnezeu, ca astfel Dumnezeu să se depărteze de om în sferile sale „neapropiate“, iar omul să se cufunde în colbul pământului uitându-și de demnitatea pentru care e creat.

Opera lui Luther — zice un bun cunoscător al lui — se îndreptează tot mai tare de creștinism, căci îi lipsește puterea vecinic refăcătoare, care trăesc numai în trunchiul sprijinit în rădăcini dumnezești. Acest trunchiu e biserica romană, care și dela Luther încoace a adus nenumărate roade minunate.

Protestantismul — zise acelaș mai departe — e operă deșartă omenească, iar elementele creștinești pozitive (d. p. botezul șcl.) ce și le-a mai păstrat, sunt numai niște răze ciuruite, cari și-le-a tăiat Luther din haina necusută a dogmei creștinești catolice și le-a pus în catehismul său. Credința lui din care a răsărit „raționalismul“ deplorabil e o credință absolut fără logică și nemotivată (P. Heinrich Devifle O. P. Luther in rationalistischer u. kristlicher Beleuchtung Mainz 1904 p. 33 u.)

Dar mai de-a-proape vom înțelege acestea, dacă considerăm, câtă nesocotință învoalvă în sine ștergerea slujbei dumnezești din partea protestanților.

Nu-i vorbă: a fost logic, ca ștergând preoția proprie, să șteargă și liturgia.

Luther tractând despre slujbă nu admite „prezență“, decât în momentul cuminecării. Și aceasta mică fărâmă de prezență o ar fi negat, de nu-l nelinișteau cuvintele clare ale Scripturii: „Acesta este corpul meu“; —

Insuși mărturisește, că „cel ce-i va putea întinde un bun mijloc pentru negarea prezenței reale, i-ar face mare bucurie, — deoarece nimic n-ar fi mai apt pentru planul său de-a nega papatul“ (Bougaud-Szentannai A ker. és korunk IV. p. 440—1).

În noaptea de pe urmă (17 Febr. 1546) Luther i-și scrie pe masă: „Papă, în viață ți-am fost pestilență, — mort ți voi aduce moartea“. — Iată strigătul unui desperat, despre care ușor putem crede și presupune că cel mai mic motiv ar fi fost în stare să înduplece, ca să șteargă slujba.

Ce n'a aflat însă Luther a aflat Calvin. Acesta nu și-a făcut prea mulți scrupuli, ci simplaminte a degradat Eucharistia la simbol; gătând astfel fără întărire prea mare cu ce nu s-a putut birui tovarășul său: „Slujba idololatrie“ — „papa un nemernic“.

Întrădevar nu se poate lățelege întreaga psihologie a protestantismului și mai vărtos nu: logica lui.

Protestanții aceștia au apelat la firea omenească — căci aci a intrat raționalismul în biserică — și au cunoscut, ori cel puțin trebuiau să cunoască aplicările sufletului omenesc. Au știut prea bine cât e de nelindesul sufletul acesta și totuși l-au lipsit de mediul ce unic îi poate da conținut și îndestulare: de prinosul omului în fața lui Dumnezeu. Aceasta a fost o smintă elementară, pe care nici când, nici chiar urmașii protestanților nu pot să-o ierte.

Noi din parte-ne bine știm, cât e de fragil și neputincios în aplicările și înclinările sale sufletul omenesc; știm, că îi trebuie multe, dar multe mijloace și cărări spre a ajunge la Dumnezeu: e deci rece, rea, ba condamnabilă religiunea, care lipsește pe om de acestea. Și protestantismul chiar astă a făcut-o când a șters jertfa jertfelor și a ciuntit sacramentele.

Avea, cu cât primește cineva mai mult și mai deaproape manopera pseudo-reformațiilor, cu atât se convinge mai mult, căci nu voința dumnezeiască a lucrat, dar nici vre-un normal geniu omenesc, cu atât mai puțin logică de cinste, ci numai pasiuni josnice, cari numai deosebesc binele de rău.

Nu strică, de li veniă lui Luther gândul ce i-a venit pe patul de moarte, mai iute în minte: „Mă tem“ — zise „că una alta, ce cugetasem de lucru dumnezeesc, n-a fost, decât vre-o păcătoșenie frumos reoglindată de diavolul“ (V. Hettinger Apologie de Christentum II, p. 439.)

Căci ce și înseamnă: a șterge slujba dumnezească de pe pământ? — de fel mai puțin, decât a smulge sufletul din om spre a lăsa trupul mort; a stinge toate luminile lumii spre a-o învălura cu negură; înseamnă a șterge din istoria lumii paginile, cari vorbesc despre zilele Ierusalimului, despre tainele din dealul Oliveilor și despre faptul jertfei necuprinse de pe sumbra Golgotă: iar aceasta e o imposibilitate.

Tragedia calvariei din porunca Mântuitorului se repetă în mod nesăngerat și azi, și se va tot repeta nesfârșit până la capătul lumii. — „Acesta este corpul meu... aceasta este sângele meu... aceasta să o faceți întru pomenirea mea!“ (Luca XXII. 19.) a zis Mântuitorul la cina de pe urmă când a lătmelat Sf. Eucharistie și cu ea ordiul preotesc. În contra poruncii acesteia dumnezeiești zădarnic se răsboește toată dialectica protestantă. — Chiar și la cazul dacă

în hiperzelul lor de contra bandă nu vedeau îndestul nuansa imperativă a cuvintelor Mântuitorului, trebuiau să vadă, precum de fapt și văzuseră: praxa bisericii, de care s'au instrăinat; trebuiau să vadă rezultatele, la cari a ajuns biserica adevărată, cu ierarhia sa, cu tainele, cu slujba sa dumnezească șcl.

Întreaga tradițiune e un splendid argument (V. liturgiile: lui Iacob, Maru, Taddeu șcl.) pe lângă ființa și valoarea faptică a slujbei dela începutul creștinismului; între sfinții părinți cu deosebire sf. Hrisostom și Ciprian vorbesc într'atât de clar despre jertfa liturgică, încât însuși Luther nu îndrăznește să nege dovada acestora (V. Egger: Enchiridion Dogm. Spec. ed. VI. p. 795.)

Din potrivă — ce-a produs protestantismul în decursul celor patru veacuri? — Desfrâu pe întreaga linie. Erasm i-a dat caracterizarea cuvenită, când a observat, că întreaga pseudo-reformațiune nu-i decât: „O comedie, care se sfârșește tot mereu cu căsătorii“ (s'a gândit sigur la Luther și la Zwingli șcl.).

Calvin încă recunoaște aceasta, întru cât atinge pe „călugări“ (!) Calvin de altcum recunoaște și autoritatea celor patru săboare universale, deci recunoaște biserica romană până la 451; ba numește vremea aceasta chiar: „epoca de aur a creștinismului.“ — Aci și-a dat însă arama pe față.

Cum deci de nu recunosc și admit și dâșii ca „reformatori“ (!) principiile fundamentale ale creștinismului, pe cari se bazează săboarele recunoscute de Calvin? Cum se vor putea astfel, de pe pedestalul lor de păreri profesate, împacă cu învățăturile sf. Ioan Gură-de-aur, Sf. Ambrosiu, sf. Augustin, sf. Atanasiu, sf. Ciprian Nazianzen, sf. Ieronim, Ireneu șcl. toți creștini aureolați la timpul său din creștet până în tâlpi?! Doar aceștia toți știu de jertfa altarelor, toți recunosc ierarhia bisericească șcl.

Patologia, preste tot, dă de gol întreg protestantismul. Și aci amuțesc „reformatorii“ cu pledoaria. Eruditul protestant Casaubon observă, că: „sfinții Părinți sunt toți pe partea catolicilor,“ — iar un altul: Oberrecht mărturisește, că adose ar fi voit „să-i isbească de pământ, într'atâta sunt de plini de papism“... brrr! Bizar din cale afară!

Față de acestea zice Fenelon — provocându-se intenționat mai ales la vremea de după „reformațiune:“ biserica aceea, care poate produce un Francisc de Xaver, un Carol Borromeu, un S. Francisc de Salez un Vincentiu de Paula șcl. (toți după vremea lui Luther) — e încă plină de spiritul primelor veacuri. Indiferentismul religios și puțină pietate față de cele sfinte, ale protestanților — le-a caracterizat foarte nimerit, regele prusian: Frideric II. când după o slujbă solemnă în Breslau zise Cardinalului Sinzen-dorf: Calvinii tratează cu Dumnezeu, ca cu supusul lor; lutheranii ca cu semenul lor; catolicii ca și cu Dumnezeul lor (V. Hoványi: Felsőbb. kath. elemi I. p. 33).

Ștergerea ierarhiei și a preoției adevărate a tras după sine și ștergerea: tainei penitenței, în specie ștergerea spovedaniei tainice. — Luther observase de cu vreme câtă nestimată putere morală zăce în taina aceasta, și, că creștinismul din scaunele penitențiare își scoate mereu puterile de reținere vecinică, — căci în adunarea dela Augsburg în 1530 de sub presiunea sa, articolul XI, al decretelor zice, că în mărtu-

risire trebuie susținută: deslegarea privată, că: deslegarea privată e sacrament adevărat în înțelesul strict al cuvântului șcl., că puterea cheilor iartă păcatele nu numai în fața bisericii, ci și în fața lui Dumnezeu. Încă și cu 7 ani în urmă, în adunarea dela Smalkald (1537) asemenea accentuiază Luther că nici când nu-i iertat să se șteargă în biserică mărturisirea și deslegarea, a căror lipsă într'atât e de simțită pentru gingașele conștiințe tremurătoare și pentru tinerimea înflăcărată și inclinată spre pasiuni (Bougaud E.-Dobos: A kerv. és korunk V. p. 107).

Într-o scrisoare a sa în contra papei. (De capt. Boly. II fol. 292) accentuează în special despre mărturisire, ca aceea să fie secretă.

În acelaș tenor vorbește și Melancton care pretinde expres: mărturisirea, părerea de rău și deslegarea.

Calvin încă admite mărturisirea, — nu admite însă pe cea secretă, admite anume numai mărturisirea publică, cum eră în prima eră creștină, căci după părerea lui: mărturisirea secretă fu ștearsă de cătră înaintașul Sf. Ioan Chrisostom: Nectariul, patriarhul Constantinopolului la capătul veacului al IV. — Susține apoi, că mărturisirea secretă s-ar fi introdus mai târziu.

De fapt însă istoria întâmplării acesteia nu stă precum afirmă Calvin. — Cea șters patriarhul Nectariu? — El a șters numai: penitența și mărturisirea publică (V. Prohaszka A keresztény bünbánat és bünbocsánat ed. III. Strigon 1908, pag. 171—2), care în biserica apuseană a mai dăinuit până prin veacul la optulea. — Pricina ștergerii mărturisirei publice a fost adecă, că o femeie a mărturisit în spovadă publică, că ar fi păcătuit cu unul dintre diaconii bisericii Constantinopolitane. Se înțelege, că crima aceasta a produs scandal ne mai pomenit și rușine atât de mare pentru întreaga biserică grecească, încât patriarhul s'a simțit îndemnat să ieie măsuri de precauțiune pentru viitor în interesul prestigiului bisericii. Astfel s'a întâmplat, că la 390 a șters penitența publică; — deci nu cea secretă dimpreună cu puterea preotului de a deslegă și iertă păcatele, despre care chiar urmașul lui Nectariu: Ioan Gură-de-Aur zice: fără întrebuițarea acestei puteri nu este mântuire nici fericire. I. Hrisostom: De sacerdotio. L. III. c. 5).

(Va urmă).

Bibliografie.

A apărut:

Cunoscutele Calendare din editura W. Krafft în Sibiu tocmai acum au apărut pentru anul 1910. Ca totdeauna, aceste calendare se disting prin cuprins bogat, ilustrații frumoase și execuție tipografică ireproșabilă. Consemnarea târgurilor e cea mai completă și bună, compusă pe baza informațiilor culese dela autoritățile locale. Consemnarea alfabetică a târgurilor cu semne pentru târgurile de mărfuri și cele de vite, e unică în felul său. De vânzare la toate librăriile și la editor.

„Amicul Poporului“ calendar ilustrat de I. Popovici. Pe lângă partea calendaristică, compusă cu cea mai mare îngrijire și acuratețe cu datele astronomice cele mai exacte și indicarea începutului evangeliilor din toate Duminecile de peste an, acest calendar are un cuprins literar mai bogat decât altădată și frumoase ilustrațiuni foarte bine executate.

Acest calendar apare ca un almanah din incidentul împlinirii a 50 de ani dela întemeierea sa prin Visarion Roman, al cărui portet să află în fruntea calendarului, precum și faximila titlului acestui calendar din a. I. (1861).

Articole inedite aduce acest calendar prin peana d-ilor: N. Iorga, Dr. I. Lupas, Maria Cuntan, I. Borcia E. Borcia, Dr. I. Beu, N. Petra-Petrescu, G. Todica. Dr. A. Marinescu, I. Bota, etc.; un articol retrospectiv asupra celor 50 de ani de când apare „Amicul poporului“, reproducerea biografiei lui Visarion Roman întemeietorul acestui calendar, și a unui calendar istoric; cronică anului, bogat ilustrată, Șematismul Românilor din Ungaria și Transilvania, etc.

Este unul din cele mai bogate și mai bune calendare românești, care n-ar trebui să lipsască din nici o casă românească. preț 70 fileri.

„Posnașul“ pe 1910, sglobiul calendar al umoristului Haralamb Calamăr (Ermil Borcia) a apărut cu un cuprins de tot bogat și exquiziv, atât ca text cât și în caricaturi de tot originale de actualitate națională și mondială, lucrări ale pictorului român Florian Mureșianu — Un răvaș special posnașesc asupra evenimentelor din 1910 este un cap d'operă a acestei unice publicații la noi! Nu putem face altceva decât să-l recomandăm cu toată căldura tuturor celor ce vor să rădă cu poftă, căci deși

Am vrut să-i facem o recenziune în scris. Dar n-am putut, căci am bufnit în răs. — „Posnașii“ nu se judecă, și nu se laudă. Ci 'n hohote de răs lumea-i aplaudă!

Calendarul umoristic ilustrat „Posnașul“ costă numai 60 fileri.

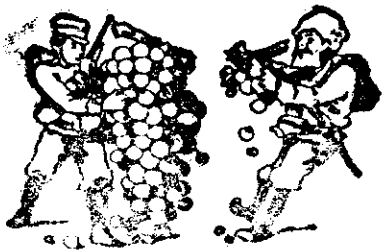
„Calendarul Săteanului“ pe anul 1910, anul XIX, aduce notițe asupra noilor membri ai Academiei Române: Dr. Augustin Bunea, Vas. Mangra și Dr. G. Popovici, cu portretele lor. Un articol despre cucerirea aerului, cu două ilustrațiuni,

apoi sfaturi bune date poporului, etc. Este cel mai ieftin calendar și se vinde cu prețul de 30 fileri.

Calendar (КАЛЕНДАРЬ) pe anul comun 1910, anul 118, tipărit cu litere cirile cu cuprins bogat de învățătură și petrecere. Unicul calendar, care mai apare românește cu litere cirilice. Preț 50 fileri.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor responsabil: Augustin Gruția.

Prima pepinerie de viță de vie pe Târnava.

Proprietar: *Frideric Caspari*

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, diferă:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, se garantează veritabilitatea speciei.

Binevoii a cere Prețurent ilustrat!

În prețurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 6-20

(64) 2-5

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. din Tușin (Tuson, u. p. Uzdi-Szt. Péter Kolozs megye), prin aceasta să reiece să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cațiunea de 300 cor. adică treisute cor. la curatoratul parohiei gr.-cat. din Tușin cel mult până la 1 Februarie 1910 la 12 oare a. m.

Ofertele intrate mai târziu nu se vor lua în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul și planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 12 Septembrie 1909 sub Nrul 6869 se pot studia zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Tușin între oarele 8—12 a. m. și 2—4 p. m.

Tușin la 3 Decembrie 1909.

Emiliu Pop
paroh gr.-cat.

Vasile Florea
curator primar.

Sinberger Salamon

prăvălie de manufacturi, modă, coloniale

— B L A J. —

Blaj, Noembrie 1909.

P. T.

Am onoare a Vă aduce la cunoștință, că în localul propriu de lângă prăvălia mea din piață, pentru comoditatea On. public cumpărător, mi-am asortat un despărțământ cu articlii de jucării și ornamente de crăciun, rugându-Vă să binevoii a-l cerceta. Conziderând împrejurările de mai sus, anul acesta m-am provăzut mai bogat cu articlii mai aleși, voinde ca și prin asta să satisfac pretențiile On. public.

Rugându-Vă din nou să mă cercetați, sum

cu distinsă stimă:

Sinberger Salamon.

(63) 2-4

Mă rog să-mi cercetați depositul fără a fi silit să cumpărați!

Serviciu prompt, solid, prețuri fixe moderate!

La NAGYENYED
Com. Alsófehér

se adresează, cine dorește a-și procura varietăți autentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alec, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuire, fructe cu boabe, pueți, etc.

Vițe altoite

(calitate superioară)
viță europeană și americană cu și fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit)

FISCHER u. Comp

Pomi Viticultura

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(45) 51-52

Intemeiată la anul 1868

Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune.

edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:

95,816.412 coroane.

capitale asigurate asupra vieții:

9,882.454 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe viață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare, pe cîm și dela subagenții din toate comunele mai mari.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

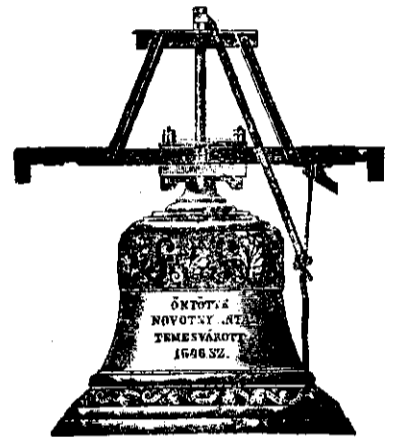
46 51-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine scătătoare. — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit, la cerere gratuit și franco

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formării nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I Blaj.

(35) 11-12

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovarășia românească „Mugurul“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoie de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturii.

(34) 51-52

Traian A. Todorescu,

producător de vinuri în Világos (Șiria) lîferează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate depozituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasînți, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

49) 51-52

In propriul interes.

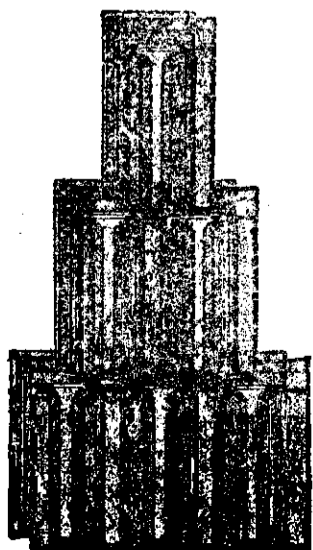
Primește numai **BOHN** țigla

din Nagykinda și Zsomboly respingând ori ce altă țigla de calitate înferioară pentru că numai

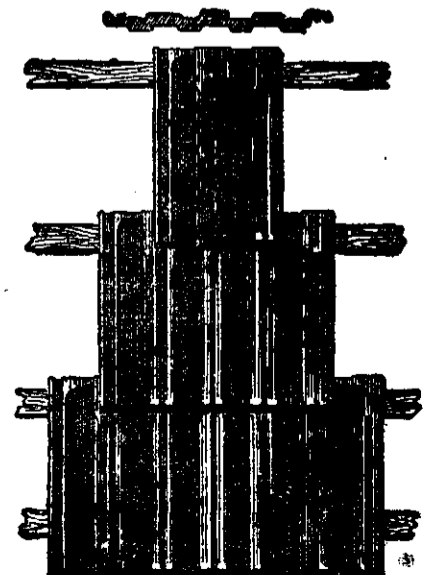
țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mostre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

Țigla Bohn de Nagykinda.

Țigla Bohn de Zsomboly.

(27) 19-7